

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ НАДАННЯ КОСМЕТОЛОГІЧНИХ ПОСЛУГ ТА ПРІОРИТЕТИ ЙОГО ЗАПОЗИЧЕННЯ ДЛЯ УКРАЇНИ**FOREIGN EXPERIENCE OF ADMINISTRATIVE AND LEGAL REGULATION OF PROVISION OF COSMETOLOGICAL SERVICES AND PRIORITIES OF ITS BORROWING FOR UKRAINE**

Говоруха К.О., студентка юридичного факультету
Запорізький національний університет

Васильєва К.Є., студентка юридичного факультету
Запорізький національний університет

Євтушенко Д.С., доктор філософії зі спеціальності Право (PhD),
старший викладач кафедри конституційного та адміністративного права
Запорізький національний університет

Стаття присвячена дослідженню зарубіжного досвіду адміністративно-правового регулювання надання косметологічних послуг та пріоритетів його запозичення для України. Наразі надання та отримання косметологічних послуг в Україні – ризик, адже дана сфера законодавчо не врегульована та повноцінно не контролюється. Косметологічна послуга, як вид має складний характер, тому що вона акумулює як медичні, так і правові аспекти. Крім того результат послуги впливає і на зовнішність людини, і на її здоров'я. В Україні відсутнє законодавство, яке б регулювало відносини у косметологічній сфері. Така ситуація несприятливо впливає на правове регулювання та контроль за порядком надання косметологічних послуг. Право на захист споживачів у даній сфері повноцінно не реалізується, сформована різна судова практика у типових справах.

Основними проблемами змісту адміністративно-правового регулювання у сфері надання косметологічних послуг в Україні, що потребують нагального вирішення, є незакріпленість у нормативно-правових актах кваліфікаційних вимог щодо косметолога, невизначеність процедури ліцензування косметологічної діяльності, виготовлення та реалізація великої кількості підробок косметичних засобів, відсутність належного контролю на ринку косметологічних послуг та єдиного реєстру спеціалістів у сфері краси. Важливим також залишається питання контролю. Відсутній спеціалізований орган, який би здійснював його за отриманням ліцензії косметологами та порядком провадження їх професійної діяльності. У державі відсутній єдиний стандарт щодо навчання таких спеціалістів. Теоретичну базу дослідження становлять праці: таких вчених як А.А. Герц, А.І. Садовенко, Л.В. Дундич, Н.Г. Луців, Є.О. Мічуріна, І.В. Чеховська, О.М. Миронець, О.В. Єшук, Н.В. Галіцина, та інші. Об'єктом дослідження виступають суспільні відносини, які виникають під час надання косметологічних послуг. Предметом дослідження є теоретичні засади адміністративно-правового регулювання у сфері надання косметологічних послуг в Україні та зарубіжних країнах. При написанні роботи використовувалися такі методи, як: порівняльно-правовий, гносеологічний, формально-логічний, історико-правовий, метод аналізу та синтезу, моделювання та прогнозування. Метою дослідження є вивчення зарубіжного досвіду адміністративно-правового регулювання надання косметологічних послуг та виокремлення напрямів удосконалення національного законодавства задля захисту населення від надання неякісних і небезпечних косметологічних процедур. Для цього необхідним є дослідити досвід європейських країн та США у сфері унормування процедури ліцензування косметологічної діяльності, формування реєстру осіб, що отримали ліцензію, проведення кваліфікаційних іспитів, порядку відшкодування шкоди за неякісні косметологічні послуги.

Ключові слова: косметологічна послуга, адміністративно-правове регулювання, косметологічна допомога, процедура, досвід.

The article is devoted to the study of the foreign experience of administrative and legal regulation of the provision of cosmetology services and the priorities of its adoption for Ukraine. Currently, providing and receiving cosmetology services in Ukraine is a risk, because this area is not legally regulated and not fully controlled. Cosmetology service has a complex nature, because it is related to both medical and legal science. In addition, the result of the service affects both a person's appearance and his health. There is no modern specialized legislation in the field of cosmetology in Ukraine. This situation adversely affects legal regulation and control over the procedure for providing cosmetology services. The right to consumer protection in this area is not fully implemented, there are different court practices in the same cases.

The main problems of the regulatory content of the administrative and legal regulation in the field of cosmetology services in Ukraine, which require an urgent solution, are the lack of qualification requirements for cosmetologists, the lack of establishment of the procedure for licensing cosmetology activities, the production and sale of a large number of fake cosmetic products, lack of proper control in the market of cosmetology services and a unified register of specialists in the field of beauty. The issue of control also remains important. There is no specialized body that would supervise the obtaining of a license by cosmetologists and the procedure for conducting their professional activities. There is no single standard for the training of such specialists in the state. Therefore, the purpose of the study is to study the foreign experience of administrative and legal regulation of the provision of cosmetology services and the formation of directions for the improvement of national legislation to protect the population from low-quality and dangerous cosmetology procedures. For this, it is necessary to study the experience of European countries and the USA in the field of approving the licensing of cosmetology activities, creating a register of persons who have received a license, conducting qualification exams, and the procedure for compensation for poor-quality cosmetology services.

Key words: cosmetology service, administrative and legal regulation, cosmetology assistance, procedure, experience.

Наразі сфера косметології стрімко розвивається, з'являється нагальна потреба у удосконаленні адміністративно-правового порядку надання косметологічних послуг в Україні. Запозичення зарубіжного досвіду є необхідним для формування нової, більш сучасної законодавчої бази у цій сфері. Лідерами у косметологічній діяльності є США, Корея, Канада. За даними компанії TERKEET 70% від загального ринку косметології припадає на Азійсько-Тихоокеанський регіон та Північний Схід США [1].

За даними Associated Skin Care Professionals (ASCP) у Сполучених Штатах ліцензію наразі отримали при-

близно 183 000 косметологів. Бюро статистики праці США (BLS) очікує, що з 2018 до 2028 року кількість спеціалістів із догляду за шкірою, які мають ліцензію, зросте на 11 відсотків [2]. Зважаючи на те, що США є федеративною країною, порядок здійснення косметологічної діяльності залежить від законів конкретного штату. Але за загальним правилом косметологічні процедури проводять косметологи (медсестри з естетичного догляду) під наглядом лікаря-дерматолога, лікаря-пластичного хірурга або лікаря-косметолога. Косметолог зобов'язан отримати спеціалізовану освіту, ліцензію та мати досвід роботи

у цій сфері. Також потрібно відмітити, що у всіх штатах, окрім Коннектикуту, косметологи повинні мати ліцензію для провадження професійної діяльності.

Один із штатів в якому існує багато заборон щодо провадження косметологічної діяльності - Флорида. Відповідно до пункту 477.014 Статуту Флориди (Florida Statute) з 1 січня 1979 року жодна особа, крім косметолога з відповідною ліцензією, не може провадити косметологічну діяльність або використовувати ім'я чи звання косметолога. Якщо особа хоче отримати ліцензію на провадження косметологічної діяльності, вона зобов'язана здати кваліфікаційний іспит штату. Проходження такого іспиту не можливо без сертифікату із косметологічної школи Флориди про проходження навчання не менш, як 1200 годин. Нагляд за ліцензуванням косметологічної діяльності у Флориді здійснює Рада косметологів. Вона складається з 7 членів, 5 з яких є ліцензованими косметологами. Кожен член Ради несе відповідальність перед губернатором за належне виконання своїх обов'язків. Губернатор розглядає будь-які скарги або негативні повідомлення, отримані щодо дій ради чи її членів, і вживає щодо них відповідних заходів. Заходи можуть включати відсторонення будь-якого члена ради. Губернатор може звільнити з посади будь-якого члена Ради за невиконання своїх обов'язків, некомпетентну чи непрофесійну поведінку [3].

Відповідно до п.477-016 Рада косметологів уповноважена на прийняття правил щодо порядку здійснення косметологічної діяльності у Флориді. Потрібно відмітити, що ліцензуванню підлягає не тільки косметологічна діяльність, а ще й парикмахерські послуги, послуги з манікюру та педикюру. Хоча і відповідно до п. 477.0135 Статуту Флориди (Florida Statute) отримання ліцензії не потребується для плетіння волосся, обгортанням волосся, обгортання тіла, нанесення лаку на нігті, нанесенню макіяжу на обличчя, здійснення перманентного макіяжу, проведення процедури мікроблейдінгу, видалення волосся, крім процедур лазерної епіляції [3]. У Флориді косметологи можуть проводити лише ті процедури, що впливають на поверхневі шари шкіри. Ін'єкційні методики та лазерну епіляцію здійснюють лікарі-косметологи, така діяльність вважається медичною практикою.

У штаті Колорадо ліцензування косметологічної діяльності здійснюється Офісом з ліцензування перукарів та косметологів (The Office of Barber & Cosmetology Licensure). У Колорадо, як і в Флориді, обов'язковим є ліцензування, як косметологічної діяльності, так і діяльності перукарів, майстрів з манікюру, педикюру, масажу. Основним завданням Офісу з ліцензування перукарів та косметологів (The Office of Barber & Cosmetology Licensure) є захист прав споживачів косметологічних послуг. Його уповноважено проводити перевірки, розглядати скарги та притягати до відповідальності працівників у сфері косметології. Щодо кваліфікаційних вимог до осіб, що мають намір отримати ліцензію на провадження косметологічної діяльності, то у Статуті штату Колорадо § 12-8-114 визначено, що особі повинно виповнитися 16 років, вона повинна подати відповідну заяву до Офісу з ліцензування перукарів та косметологів, сплатити збір та здати іспит. Для того, щоб особа була допущена до іспиту, вона має прослухати 1800 годин у школі косметологів. Особі може бути зараховано вже отриманий досвід роботи у косметологічній сфері в іноземній державі за співвідношенням 3 місяці стажу роботи дорівнює ста годин навчання. Зарахування не підлягають години, де вивчаються правила дезінфекції, правила надання першої допомоги та закони штату Колорадо [4].

У штаті Айова для проходження кваліфікаційного косметологічного іспиту вимагається лише 600 годин, з яких 265 повинні бути «практичними», а 335 лекційного змісту. Косметологи мають право: здійснювати оглядові процедури за шкірою обличчя, проводити процедури з видалення волосся (включаючи лазерну епіляцію), проводити

лазерне омолодження шкіри та робити пілінги. Процедури щодо лікування шкіри або використання інвазивних методів здійснюється лікарями. Важливо те, що було розроблено Реєстр ліцензій, які отримали перекурі, косметологи, майстри з манікюру та педикюру. Так, кожен бажаючий може перевірити наявність ліцензії у певного спеціаліста. Лікарі, що бажають здійснювати практику у сфері косметології або дерматології, повинні пройти чотири роки навчання в коледжі, чотири роки в університеті на медичному факультеті, один рік інтернатури загальної медицини та три роки ординатури з дерматології [5].

Одним із проблемних аспектів косметологічної сфери США є безпека косметологічних засобів. Управління з санітарного нагляду за якістю харчових продуктів та медикаментів (FDA) не наділена достатньою кількістю повноважень для покращення їх якості. Так, наразі вона не може: вимагати проведення додаткового тестування косметологічних продуктів, вимагати звітування щодо реєстрації косметологічної продукції або нанесених ушкоджень унаслідок її використання. Такі перевірки здійснюються у рамках програми «Перегляд інгредієнтів косметики» сьома її учасниками. Важливим є те, що рекомендації такої компанії є добровільними. Наразі в США визначено на 11 заборонених токсичних інгредієнтів менше ніж в Європі. На ґрунті вищевказаного, здійснюється розробка нових законодавчих актів у цій сфері.

Вважається, що нагляд за якістю та безпечністю косметологічних засобів в Європі є більш суворим, ніж в США. Регламент № 1223/2009 «Про безпеку косметичної продукції» було ухвалено 30 листопада 2009 року, але чинності він набув лише 11 липня 2013 року. Даний нормативно-правовий акт, містить чіткі та детальні правила стандартизації такої продукції. Так, новий проєкт технічного косметичного регламенту в Україні було розроблено на основі європейських стандартів у цій галузі. Було визначено: вимоги до маркування продукції, вимоги до досьє продукції, перелік заборонених інгредієнтів у косметичних засобах, ураховано використання наноматеріалів та інше [6].

Україною було підготовлені матеріали за фінансової підтримки Уряду Німеччини через німецьку федеральну компанію Deutsche Gesellschaft für internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH щодо аналізу ринку косметики країн Європейського Союзу. Так, було встановлено, що у 2020 році в Європі обсяг продажів косметики сягнув більше 75 млрд євро. А найбільшими ринками серед країн ЄС є Німеччина, Франція, Італія, Іспанія та Польща [7].

Щодо Німеччини то ліцензування косметологічної діяльності також є обов'язковим. Законодавство Німеччини, а саме «Зведений Федеральний закон щодо правил надання послуг з манікюру, педикюру, масажу, косметологічних послуг» (Bundesrecht konsolidiert: Gesamte Rechtsvorschrift für Ausübungsregeln für Fußpflege, Kosmetik und Massage durch Gewerbetreibende, Fassung vom 06.02.2022) детально закріпив санітарні норми у сфері косметології. Таким нормативно-правовим актом встановлені: загальні вимоги до приміщення (поверхні робочих стільців, робочих кушеток, а також ті ділянки, які контактують зі шкірою клієнта, повинні легко очищатися та дезінфікуватися і т.д.); загальні вимоги до чистоти обладнання; загальні вимоги до особистої гігієни; особливі вимоги до інструментів для здійснення перманентного макіяжу (стерилізація інструментів повинна проводитися в стерилізаторі за температурою не менш, як 180 °C; один раз на рік повинна бути проведена перевірка стерилізатора акредитованим органом); особливі вимоги до інструментів косметолога (наприклад, після кожного використання кушетки повинні бути застосовані атисептичні спреї та м'які миючі засоби без вмісту хлору або спирту, щоб не допустити псування поверхні) [8].

Важливе питання, що врегульовано у деяких країнах

світу - відшкодування шкоди за надання неякісної медичної допомоги. Наприклад, у Швеції законодавством передбачено відшкодування шести категорій шкоди залежно від факторів, що її спричинили: лікування (обстеження, вжиття медичних заходів за умови, що шкоди можна було уникнути, обравши інший метод чи спосіб лікування, які, на думку експертів, були б менш ризикованими); недоліки медичного устаткування, інструментів або інших матеріалів, що використовувалися при обстеженні (лікуванні), чи їх неналежне використання; неправильно поставлений діагноз; інфекції чи інші ускладнення, що виникли внаслідок обстеження чи лікування; транспортування пацієнта в (з) медичний заклад або пожежі чи аварії у медичному закладі; неправильний припис лікаря чи неправильне його виконання молодшим (середнім) медичним персоналом, у тому числі застосування не тих ліків або неправильних доз [9].

Одним із пріоритетних напрямків удосконалення адміністративно-правового регулювання ринку косметологічних послуг в Україні є затвердження на законодавчому рівні обов'язковості ліцензування для провадження косметологічної діяльності. Для цього необхідно визначити перелік послуг, що будуть вважатися медичними, косметологічними та косметичними. До косметологічних, а саме тих, що будуть підлягати ліцензуванню відносимо: чистки, пілінги, доглядові процедури із використанням косметологічної, медичної продукції та апаратури, масажні процедури, видалення волосся за допомогою лазерної епіляції, ін'єкційні процедури. Медична діяльність, і так ліцензується, але перелік медичних послуг необхідний для розмежування медичної та косметологічної галузі. Косметичні послуги мінімально впливають на організм людини, тому їх провадження можливо після отримання спеціальної освіти та реєстрації, як суб'єкта господарювання. До них відносимо: миття, фарбування волосся, підривнювання та його підстригання, гоління, видалення волосся за допомогою воску, шугарінг, манікюр, педикюр, нанесення макіяжу. Ліцензування косметологічної діяльності є необхідним для зменшення кількості непрофесіоналів у даній сфері, встановлення вимог до приміщень, де провадиться така діяльність та контролю за наданням косметологічних послуг.

Для підвищення якості та безпеки косметології в Україні необхідно закріпити кваліфікаційні вимоги до косметолога. А саме, визначити обов'язковість вищої медичної освіти, встановити не менше трьох років стажу лікарем загальної практики та не менше року помічником косметолога.

Необхідним є розробити програму єдиного державного кваліфікаційного іспиту для отримання косметологічної ліцензії. Іспит повинен складатися із двох частин: теоретичної та практичної. Для забезпечення організації державного косметологічного іспиту, нагляду за його проведенням, нагляду за отриманням ліцензії косметологів та провадженням їх діяльності важливим є створити Державне агентство з питань естетики та косметології.

Варто забезпечити належний контроль продажу косметичних засобів, необхідно оновити законодавство щодо встановлення стандартів безпеки косметичної продукції. Крім того важливим є здійснювати продаж лікувальної косметики тільки в аптеках та притягати до відповідальності суб'єктів за порушення таких норм.

Висновки. Враховуючи вищевизначене необхідним є розробити Косметологічний кодекс, обов'язковими складовими якого будуть розділи пов'язані з адміністративно-правовим та адміністративно-деліктним регулюванням косметологічної сфери. На ґрунті цього необхідним є внести зміни до Кодексу України про адміністративні правопорушення, а саме: визначити спеціалізовані склади косметологічних правопорушень. Наприклад, надання косметологічної допомоги, що призвела до розладу здоров'я внаслідок недбалих дій косметолога; проведення ін'єкційних процедур щодо особи, яка не досягла 18-річного віку без належних медичних показань та інше. Крім того при розробці Косметологічного кодексу варто його співвідносити із Законом України «Про адміністративні процедури» у частині встановлення порядку ліцензування та атестації косметологів. В українському законодавстві досі не визначено чітких критеріїв відшкодування шкоди за надання неякісної медичної допомоги, тому запозичення досвіду Швеції стане в нагоді для захисту порушених прав споживачів медичних послуг. Досвід США також є корисним для України у частині впровадження ліцензування косметологічної діяльності, впровадження реєстру осіб, що отримали ліцензію та провадження кваліфікаційного іспиту для перевірки рівня знань та навичок косметолога. Необхідним також є закріпити санітарні норми у сфері косметології. Запозичення німецького досвіду є необхідним у частині встановлення загальних вимог до приміщення, обладнання та інструментів.

Отже, реформування косметологічної сфери, запозичення досвіду США та європейських країн є необхідним для створення безпечного, прозорого та якісного ринку косметологічних послуг в Україні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Офіційний сайт компанії «Terakeet» URL: <https://terakeet.com/>
2. Офіційний сайт компанії «Associated Skin Care Professionals» URL: <https://www.ascpskincare.com/>
3. Статут Флориди: Закон Флориди від 1995 р. URL: <http://www.leg.state.fl.us/Statutes/index.cfm?Mode=View%20Statutes&Submenu=1&Tab=statutes>
4. Статут Колорадо: Закон Колорадо. Дата оновлення 2020 р. URL: <https://law.justia.com/codes/colorado/>
5. Статут Айова: Закон Айова. Дата оновлення 2021 р. URL: https://uk.wikijaa.ru/wiki/Iowa_State_Guard
6. Про безпеку косметичної продукції: Регламент ЄС від 11.08.2013 р. № 1223/2009. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/NT1866.html
7. Офіційний сайт компанії Deutsche Gesellschaft für internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH URL: <https://www.giz.de/en/worldwide/302.html>
8. Зведений Федеральний закон щодо правил надання послуг з манікюру, педикюру, масажу, косметологічних послуг. Дата оновлення: 10.02.2022. URL: <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=20005904>
9. Антонов С.В. Особливості відшкодування шкоди, заподіяної пацієнтові невдалим медичним втручанням. Управління закладом охорони здоров'я. 2007, № 7: <http://www.medlawcenter.com.ua/ua/publications/76.html>